

Sygn. akt IV CSK 625/17

POSTANOWIENIE

Dnia 29 maja 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa R.K.
przeciwko M.O.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 29 maja 2018 r.,
skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w G.
z dnia 20 września 2016 r., sygn. akt I ACa [...]15,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,
- 2) przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w G. na rzecz adwokat A.G. kwotę 3.600 (trzy tysiące sześćset) złotych powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 20 września 2016 r., sprostowanym postanowieniami z dnia 20 września 2016 r., z dnia 14 października 2016 r. i z dnia 6 lutego 2017 r., Sąd Apelacyjny w G. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w G. z dnia 7 listopada 2014 r. w ten sposób, że zasądził od pozwanego M.O. na rzecz powoda R.K. kwotę 256.570 zł, w tym kwotę 205.170 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 1 kwietnia 2006 r. do dnia 31 grudnia 2015 r., a od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, kwotę 51.400 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 26 września 2003 r. do dnia 31 grudnia 2015 r., a od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty z odsetkami ustawowymi za opóźnienie oraz oddalił powództwo i apelację powoda w pozostałej części, a apelację pozwanego w całości.

W motywach rozstrzygnięcia wskazał, że powodowi przysługuje od pozwanego kwota 367.000 zł z tytułu zwrotu świadczenia uiszczonego na poczet ceny nieruchomości, oraz kwota 231.000 zł z tytułu zwrotu nakładów poniesionych na nieruchomość, tj. łącznie 598.000 zł, ale jednocześnie pozwanemu przysługuje kwota 341.430 zł (161.830 zł + 179.600 zł) z tytułu wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z jego nieruchomości w okresie od dnia 1 marca 2001 r. do dnia 30 kwietnia 2011 r. W konsekwencji zasądzeniu podlegała jedynie kwota 256.570 zł, co uwzględnia także kwotę 6.022 zł co, do której żądanie powoda, w uwzględnieniu zarzutu pozwanego, zostało prawomocnie oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w G. z dnia 13 maja 2010 r.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez powoda. Wnosząc o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazał, że jest ona oczywiście uzasadniona, ponieważ Sąd Apelacyjny rażąco naruszył art. 386 § 4 i art. 366 k.p.c. Uzupełnił bowiem postępowanie dowodowe z urzędu i wydał orzeczenie reformatoryjne, mimo zaistnienia przesłanki nierozpoznania istoty sprawy. Pominął przy tym zarzuty dotyczące niekorzystania przez skarżącego z całości nieruchomości, przyjmując bezzasadnie, że skoro pozwany przekazał powodowi całość nieruchomości to z całej nieruchomości powód korzystał. Ponadto przeprowadził postępowanie dowodowe i rozstrzygnął o wynagrodzeniu należnym pozwanemu z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości za okres

od czerwca 2003 r. do września 2006 r., mimo, że roszczenie to zostało prawomocnie rozstrzygnięte przez Sąd Okręgowy w G. w wyroku z dnia 13 maja 2010 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance wymienionej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie*, bez konieczności głębszej analizy, sprzeczności orzeczenia z zasadniczymi i nie podlegającymi różnej wykładni przepisami albo jego wydania w wyniku oczywiście błędnej, widocznej bez głębszej analizy prawniczej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa. Natomiast skarżący przedstawiając, jako okoliczność uzasadniającą rozpoznanie skargi kasacyjnej „oczywiste naruszenie prawa” powinien wykazać kwalifikowany charakter tego naruszenia (por. m. in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100 i z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49).

Skonfrontowanie zaskarżonego orzeczenia z uzasadnieniem wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie pozwala na stwierdzenie, by spełniona została, wyżej zdefiniowana, przesłanka oczywistej zasadności skargi.

Sąd Apelacyjny nie twierdził, że powód korzystał z całej nieruchomości, ale że miał taką możliwość, pozbawiając tego uprawnienia pozwanego. Z takich ustaleń faktycznych wywiódł obowiązek zapłaty wynagrodzenia za korzystanie z całej nieruchomości, a nie jedynie z tej części, z której skarżący faktycznie korzystał (k. 1720-1721). Opieranie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania na argumentacji sprzecznej z ustaleniami faktycznymi poczynionymi przez Sąd Apelacyjny, nie respektuje zasady związania Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym podstawą faktyczną zaskarżonego orzeczenia (art. 398³ § 3 i 398¹³ § 2 k.p.c.).

Przez pojęcie "nierozpoznania istoty sprawy" (art. 386 § 4 k.p.c.) należy rozumieć niezłatwienie przedmiotu sporu, czyli nierozstrzygnięcie o żądaniu stron, całkowite zaniechanie wyjaśnienia istoty lub treści spornego stosunku prawnego. Wykładnia językowa, systemowa i funkcjonalna tego zwrotu pozwala na przyjęcie, że wszelkie inne wady rozstrzygnięcia, dotyczące naruszeń prawa materialnego, czy też procesowego (poza nieważnością postępowania i nieprzeprowadzeniem postępowania dowodowego w całości) nie uzasadniają uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Tego rodzaju braki w postępowaniu dowodowym i uchybienia prawu materialnemu popełnione w procesie subsumpcji powinny być w systemie apelacji pełnej załatwiane bezpośrednio w postępowaniu apelacyjnym (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003, nr 3, poz. 36, z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2012 r., II CZ 141/12, Monitor Prawniczy 2013, nr 15, str. 815.)

W przyjętym w kodeksie postępowania cywilnego systemie apelacji pełnej postępowanie apelacyjne ma charakter rozpoznawczy, sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Sąd odwoławczy ma obowiązek

i uprawnienia sądu merytorycznego, który może dokonać innej oceny prawnej ustalonego przez sąd pierwszej instancji stanu faktycznego, odmiennej oceny dowodów i innych ustaleń faktycznych, a także uzupełnić ustalenia sądu pierwszej instancji (por. m.in. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98, OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2017 r., I PK 264/16, nie publ., z dnia 30 września 2016 r., I CSK 623/15, nie publ., i z dnia 15 września 2016 r., I CSK 659/15, nie publ.) Realizacja przez Sąd Apelacyjny obowiązków spoczywających na sądzie odwoławczym nie świadczy o oczywistej zasadności skargi.

Ubocznie zauważenia, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że nieskorzystanie przez sąd z regulacji art. 386 § 4 k.p.c. jest, efektem, czynności podjętych na wcześniejszych etapach postępowania, nie zaś przyczyną zarzucanej wadliwości rozstrzygnięcia, nie może być, zatem postrzegane, jako uchybienie przepisom prawa procesowego, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2012 r., IV CSK 166/12, M.Pr.Bank. 2013/10/42, z dnia 9 maja 2013 r., II CNP 72/12, nie publ. i z dnia 6 lutego 2015 r., II CSK 317/14, nie publ.).

Nie może również przekonywać o oczywistej zasadności skargi, rozstrzygnięcie przez Sąd Apelacyjny o wynagrodzeniu należnym pozwanemu za bezumowne korzystanie z nieruchomości za okres od czerwca 2003 r. do września 2006 r. oraz uwzględnienie w kwocie należnej z tego tytułu kwoty 6022 zł. Sąd Okręgowy w G. w wyroku z dnia 13 maja 2010 r. (I C [...] /06) oddalając powództwo w pozostałym zakresie, uwzględnił zarzut pozwanego z tego tytułu jedynie do kwoty 6022 zł (k. 615, 619, 623). Pozwany zaskarżył jednak wyrok w części uwzględniającej powództwo, a zatem również w zakresie w jakim zgłoszony przez niego zarzut ponad kwotę 6022 zł, nie został uwzględniony (k. 648-656). Sąd Apelacyjny w G. wyrokiem z dnia 19 stycznia 2011 r. uwzględnił obie apelację, w tym apelację pozwanego i przekazał sprawę, między innymi w zakresie uwzględniającym powództwo, do ponownego rozpoznania (k. 698). Efektem tego rozstrzygnięcia była konieczność zbadania czy zarzut pozwanego dotyczący wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości jest uzasadniony ponad kwotę 6022 zł (k. 717-718). Sąd Okręgowy ponownie

rozpoznający sprawę uwzględnił go do kwoty 12.576 zł (k. 1466 i k. 1473). Sąd Apelacyjny rozpoznając sprawę ponownie, na skutek apelacji obu stron, ustalił natomiast, że kwota należna pozwanemu z tytułu wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości za okres od 1 marca 2001 do 30 kwietnia 2011 r. wynosi łącznie 341.430 zł (w tym za okres od 1 marca 2001 r. do 31 marca 2006 r. - 161.830 zł), w czym mieści się kwota 6022 zł co, do której uprzednio powództwo zostało prawomocnie oddalone.

Sąd Apelacyjny wyjaśnił to zagadnienie w motywach zaskarżonego wyroku (k. 1722 - 1723) i postanowienia o sprostowaniu z dnia 6 lutego 2017 r. (k. 1684 - 1685). Uznając, że kwota 6.022 zł nie powinna być uwzględniona przy ponownych wyliczeniach, skarżący błędnie traktuje ją, jako prawomocnie zasądzoną, w sytuacji gdy to jego powództwo w tej części zostało prawomocnie oddalone, a pozwany wniósł apelację kwestionującą uwzględnienie jego zarzutu jedynie co do kwoty 6.022 zł. Inaczej rzecz ujmując, kwota ta musiała być uwzględniona w globalnym rozliczeniu z tego samego tytułu, skoro już prawomocnie przesądzono, że zgłoszony przez pozwanego zarzut, co do tej kwoty, jest uzasadniony. Analiza wniosku, na tle podstaw skargi oraz motywów zaskarżonego orzeczenia, nie prowadzi zatem do oceny, że stanowi ono konsekwencję jaskrawych błędów, również w zakresie zarzutu naruszenia art. 366 k.p.c.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy orzekł na podstawie § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 8 pkt 7 i § 4 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2016, poz. 1714, ze zm.).

jw

ał